

Commissie Zorgvuldig Bestuur

CZB/V/KSO/2017/398

BETREFT: aankoop softwarepakket voor thuisgebruik.

1. PROCEDURE

1.1. Ontvangst: 8 november 2017

1.2. Vraagsteller

[X], ouder.

1.3. Betrokken school

[A].

1.4. CZB

Op 8 november 2017 ontvangt het secretariaat van de Commissie een e-mailbericht met de vraag.

Bij e-mail van 10 november 2017 wordt de vraagsteller uitgenodigd voor de zitting van de Commissie.

Bij e-mail van 17 november 2017 wordt de betrokken school op de hoogte gebracht van de vraag en van de mogelijkheid om een repliek in te dienen, en wordt zij uitgenodigd voor de zitting van 4 december 2017.

Bij e-mail van 30 november 2017 dient de betrokken school een repliek in. Met een e-mail van diezelfde datum wordt de repliek door het secretariaat van de Commissie aan de vraagsteller bezorgd.

2. INHOUD van de VRAAG

De vraagsteller legt de vraag voor of de school hem mag verplichten een commercieel softwarepakket aan te schaffen (via de school of een andere weg) dat exclusief bestemd is voor thuisgebruik.

De school rekent €14,85 aan voor het thuisgebruik van software via het Academic Software platform. In het schoolreglement is opgenomen dat Academic Software geldt voor alle leerlingen, behalve voor eerstejaars, en dat ouders die een geldig aankoopbewijs van de vereiste software kunnen voorleggen aan de school en de leverancier Signpost, niet verplicht zijn om in te tekenen op het platform. De school stelt voor het doorrekenen van de kost voor het softwarepakket te voldoen aan alle voorwaarden uit de eerdere adviezen van de Commissie hieromtrent.

De vraagsteller wenst de voorgeschreven software niet aan te kopen via de school, maar ook niet langs een andere weg. Hij gebruikt thuis voornamelijk open source software, die niet enkel gratis is, maar ook van een hoog kwalitatief niveau. Hij meent dat de resultaten even goed zijn en op een gelijkaardige manier kunnen gemaakt worden als met het commerciële alternatief.

Volgens de vraagsteller moet de bedoeling van de lessen er toch in bestaan leerlingen op te leiden in tekstverwerking en rekenbladen zodat deze tools ook kunnen worden gebruikt worden in anderen lessen, eerder dan de leerlingen specialisten Microsoft Office te maken. Hij ziet niet in waarom een leerling, die op school opleiding krijgt over tekstverwerking en rekenbladen, verplicht kan worden thuis identiek dezelfde software te gebruiken. Volgens hem worden op school basisvaardigheden aangeleerd, die men thuis even goed kan toepassen met open source software.

Voor de vraagsteller gaat het om een belangrijk precedent aangezien de school van plan is om volgend schooljaar de aankoop van een specifiek merk en model laptop te verplichten.

3. REPLIEK van de BETROKKEN SCHOOL

3.1. Nota 'Juridische duiding in het kader van de vraagstelling nopens het verplicht thuisgebruik van Microsoft Office'.

Na een situering van het Academic Softwareplatform en het advies CZB/V/KSO/2015/359 dat de Commissie daarover heeft uitgebracht, wordt aangegeven dat de motieven van de school voor een verplicht gebruik van Microsoft Office didactisch van aard zijn en geenszins kennelijk onredelijk:

- De school heeft aangegeven dat zij een vijftal jaar geleden heeft onderzocht of overgestapt kon worden naar opensourcevarianten voor Microsoft Office. Uit dit onderzoek is gebleken dat een en ander niet haalbaar is gelet op de afwezigheid van handboeken en opleidingen voor deze varianten.
- Een vlotte schoolwerking eist dat op de thuispc dezelfde software geïnstalleerd wordt als deze die op school gebruikt wordt.
- Het aanhouden van de huisstijl van de school en de ter beschikking gestelde sjablonen eist dat met één kantoorprogramma gewerkt wordt.
- De optie voor Microsoft Office wordt meestal ook aangehouden in hogescholen en universiteiten.

Onder verwijzing naar de adviezen van de Commissie inzake de invoering van een iPadproject (CZB/V/KSO/2012/307) en een enkel met Windows ontsluitbare Cd-rom (CZB/V/KSO/2005/93), wordt gesteld dat de keuze voor een al dan niet verplicht karakter van een leermiddel in essentie een pedagogische keuze is die toekomt aan de inrichtende macht, als hoedster van het pedagogisch project.

Er wordt vervolgens gewezen op leerlingen vrijwillig intekenen op het platform en dat, indien in het via het platform ter beschikking gestelde softwarepakket onderdelen voorkomen waarover de leerlingen verplicht moeten beschikken, zij de principiële vrijheid hebben om die langs een andere weg aan te schaffen. Daarmee wordt voldaan aan de eisen inzake kostenbeheersing die voortvloeien uit de Grondwet en de Codex Secundair Onderwijs:

Concluderend wordt gesteld dat op de vraag, die wordt begrepen als een vraag naar de wettigheid van de beslissing om Microsoft Office als een verplicht leermiddel aan te houden, een op pedagogische gronden gestoffeerd antwoord werd verstrekt. Dergelijke keuze is pedagogisch-didactisch van aard en vormt geen aangelegenheid waarover de Commissie Zorgvuldig Bestuur zich uitspreekt.

De eventuele gevolgen inzake kostenbeheersing kunnen wel onder het bereik van het toezicht van de commissie komen. Hier moet echter worden vastgesteld dat leerlingen vrijwillig intekenen op het Academic-Softwareplatform voor het secundair onderwijs en dat zij over de principiële vrijheid beschikken om verplichte software via andere wegen aan te schaffen.

3.2. Verweerschrift van de school

3.2.1. Op basis van het advies CZB/V/KSO/2016/379 van de Commissie heeft de school beslist Academic software onder volgende voorwaarden aan de ouders door te rekenen:

- Binnen hetzelfde gezin of leefeenheid dienden de ouders slechts éénmaal te betalen voor de verschillende kinderen;
- De ouders van leerlingen uit de eerste graad dienen de kostprijs niet te betalen aangezien deze leerlingen minder frequent met Microsoft Office werken;
- Vanaf het derde jaar dienen de ouders 14,85 euro per jaar voor de software te betalen;
- De ouders zijn niet verplicht om Microsoft Office en de overige software uit het Academic software aanbod via de school aan te kopen.

Voor de school is het belangrijk dat elke leerling thuis over een pc of gelijkwaardig toestel beschikt waarop o.a. dezelfde versie van Microsoft Office als op de schoolpc's staat. Elke leerling moet zeker vanaf het derde jaar de leerstof van het vak informatica goed kunnen verwerken en ICT-taken van de algemene vakken kunnen maken.

Om dit maximaal te kunnen garanderen, heeft de school in het schoolreglement opgenomen dat de ouders een geldig aankoopbewijs dienen voor te leggen. De school heeft dit artikel uit het schoolreglement reeds een aantal maal flexibel toegepast. Ouders die via de werkgever een geldig document kunnen voorleggen dat ze op hun thuispc of laptop over dezelfde software beschikken, dienen de kostprijs van Academic software niet te betalen.

De school legt geen beperkingen op m.b.t. de aankoopmogelijkheden van de software.

3.2.2. De school motiveert de verplichting om op een thuispc Microsoft Office te installeren als volgt.

- In de tweede graad en in de derde graad bso en tso volgen alle leerlingen het vak informatica of aanverwante vakken. Conform de leerplannen dienen de leerlingen in deze vakken te leren werken met een tekstverwerkings- en presentatieprogramma en een elektronisch rekenblad. Net zoals de meeste Vlaamse scholen heeft de school voor Microsoft Office gekozen om de leerplandoelstellingen te realiseren. Men geeft daarvoor verschillende redenen:
 - Men streeft ernaar om de leerlingen zo goed mogelijk voor te bereiden op het hoger onderwijs en beroepsleven. In de hogescholen, universiteiten en bedrijfsleven wordt meestal met Microsoft Office gewerkt;
 - De school heeft een vijftal jaar geleden onderzocht of ze kan overschakelen naar een gratis variant van Microsoft Office zoals bijvoorbeeld Libre Office en Open Office. Men is tot de conclusie gekomen dat dit niet haalbaar is gelet op het ontbreken van handboeken en opleidingen voor de leerkrachten. :

- Een leerling in de tweede graad kan pas zijn individuele taken voor het vak informatica thuis maken en zijn toetsen en examens informatica goed voorbereiden als op zijn thuispc dezelfde software en versie van Microsoft Office geïnstalleerd wordt.
- De school vindt het heel belangrijk dat alle leerlingen op het einde van hun schoolloopbaan over een aantal ICT-vaardigheden beschikken. De school heeft de voorbije drie jaar een uitgebreid beleid over ICT-leerlijnen opgesteld. ICT-vaardigheden met het programma Microsoft Word, Microsoft Excel en Microsoft Powerpoint zijn basisvaardigheden die elke leerling in onze school dient te verwerven.
- De school wijst op de lage kostprijs. Indien een leerling niet over een computer zou beschikken, komt de school daaraan tegemoet met een actief maar discreet beleid.
- Het pakket informaticatoepassingen is véél ruimer dan enkel een zuiver kantoorpakket. Het totale 'Academic software-pakket' bevat zeer véél titels gezien de beperkte bijdrage,. Hierbij moet worden benadrukt dat de leerlingen naast de office-applicaties (Word, Excel, Powerpoint, ...) ook nog beroep doen, zonder uitzondering, op de andere software die wordt aangeboden. Via het Academic software-platform kunnen de leerlingen ook (gratis) software downloaden die veel op school gebruikt wordt. Het platform bevat ook handleidingen en instructies hoe deze software dient geïnstalleerd te worden. Dit is voor veel ouders en leerlingen een groot houvast.
- Ook voor de algemene vakken worden vanaf het derde jaar regelmatig (onderzoeks)taken aan de leerlingen gegeven waarbij ze hun eindresultaat in een Microsoft Word- of Microsoft Powerpoint-document dienen voor te stellen. De opmaak en lay-out van de tekstdocumenten en presentaties is hierbij heel belangrijk. De tekstdocumenten dienen te voldoen aan de huisstijl van de school, de leerlingen dienen gebruik te maken van de [A] Microsoft Word-sjablonen, NBN-normen, ... Huistaken worden ook meer en meer via groepswerk gemaakt. Ook hier is het belangrijk dat de leerlingen op hun thuispc's over dezelfde softwareversies beschikken.
- Het ICT-team kreeg vroeger regelmatig de vraag of ouders de software via de school konden aankopen. Via Academic software kunnen de ouders tegen een lage prijs de meest recente versie van Microsoft Windows, Microsoft Office en de meest recente versie van een McAfee anti-virusprogramma installeren. Deze prijs ligt sterk onder de normale winkelprijs. De ouders en leerlingen kunnen ook beroep doen op de helpdesk van Signpost.

Net zoals een grafische rekenmachine, een atlas en een handboek is Academic software volgens de school een verplicht geïndividualiseerd leer- en werkmiddel dat elke leerling zeker vanaf het derde jaar nodig heeft om ICT-taken voor algemene vakken te maken en toetsen en examens informatica voor te bereiden. De school meent dat ze, in het kader van haar pedagogisch project, de autonomie en pedagogische vrijheid heeft om aan de ouders op te leggen dat op een thuispc dezelfde versie van Microsoft Office als deze van de school geïnstalleerd wordt.

3.2.3. De school geeft een overzicht van haar inspanningen om de kost van Academic software zo laag mogelijk te houden:

- Er is een sociaal fonds van 3 %.

- De school betaalt de Academic software-bijdrage voor alle leerlingen van de eerste graad.
- Binnen hetzelfde gezin of leefeenheid dienden de ouders slechts éénmaal te betalen voor de verschillende kinderen.
- Voor 446 van de 776 leerlingen dienen de ouders een bijdrage van Academic software te betalen. De school betaalt dus voor 330 leerlingen een bijdrage van Academic software.
- Indien de leerling thuis niet over een pc kan beschikken, tracht de school steeds voor een oplossing te zorgen.

3.2.4. Voorafgaande infosessies en enquête over Academic software voor ouders

De school heeft de ouders uitgebreid geïnformeerd tijdens het schooljaar 2015-2016 over Academic software. In maart 2016 werd het Academic software-aanbod tijdens een vergadering van de ouderraad en de schoolraad voorgesteld. In mei 2016 hebben alle ouders een brief en/of e-mail ontvangen met info over het Academic software-aanbod. Ouders konden via een Googleformulier deelnemen aan een enquête. Ongeveer 82 % van de ouders waren voorstander. In juni 2016 heeft de school ook een infosessie voor alle ouders georganiseerd. De meeste ouders waren terug positief. Op basis van de positieve reacties werd tijdens de schoolraad meegedeeld dat vanaf schooljaar 2016-2017 gestart werd met Academic software. De kostprijs van Academic software werd ook in het schoolreglement opgenomen.

4. ZITTING COMMISSIE

4.1. Datum en uur: 4 december 2017 om 13u45.

4.2. Kamer

Kamer bevoegd voor het secundair onderwijs, het deeltijds kunstonderwijs, het volwassenenonderwijs en de centra voor leerlingenbegeleiding.

4.3 Commissieleden

De Commissie is in overeenstemming met artikel VII.2 van de Codificatie sommige bepalingen voor het onderwijs van 28 oktober 2016 en artikel 1 tot en met artikel 3 van het ministerieel besluit van 28.11.2007 betreffende de samenstelling van de Commissie Zorgvuldig Bestuur, zoals gewijzigd, als volgt samengesteld:

De heer Bengt Verbeeck, voorzitter;

Hilde Timmermans, Thijs Streng, Etienne Becuwe en Jean Dujardin, leden.

4.4. Aanwezige betrokkenen, getuigen, deskundigen, raadsliden:

- [X], vraagsteller.
- Voor de betrokken school:
 - o [B], algemeen directeur;
 - o [C], ICT-coördinator;
 - o [D], advocaat.

4.5. Stemming

De Commissie heeft na beraadslaging met eenparigheid van stemmen de volgende conclusies opgesteld inzake bevoegdheid en advies.

5. ADVIES VAN DE COMMISSIE

5.1. Regelgeving

** Internationaal Verdrag inzake Economische, Sociale en Culturele rechten van 19 december 1966.*

Artikel 13 bepaalt dat Staten die partij zijn bij dit Verdrag zich engageren om het secundair onderwijs in zijn verschillende vormen door middel van alle passende maatregelen en in het bijzonder door de geleidelijke invoering van kosteloos onderwijs, voor een ieder beschikbaar en algemeen toegankelijk te maken.

** Het Verdrag inzake de Rechten van het Kind van 20 november 1989.*

Artikel 28 bepaalt dat Staten die partij zijn bij dit Verdrag het recht erkennen van het kind op onderwijs en teneinde dit recht geleidelijk en op basis van gelijke kansen te verwezenlijken, verbinden zij er zich toe de ontwikkeling van het secundair onderwijs aan te moedigen, voor ieder kind beschikbaar te stellen en toegankelijk te maken en passende maatregelen te nemen zoals de invoering van gratis onderwijs en het bieden van financiële bijstand indien noodzakelijk.

** Grondwet.*

Artikel 24, § 3, eerste lid: “De toegang tot het onderwijs is kosteloos tot het einde van de leerplicht”.

** Codificatie sommige bepalingen voor het onderwijs*

Art. VII.5. De Commissie beslist over de gegrondheid van klachten van belanghebbenden inzake:

1° de internationaalrechtelijke en grondwettelijke beginselen inzake de kosteloosheid van het onderwijs, de beginselen vermeld in artikel 27 van het decreet Basisonderwijs van 25 februari 1997, artikel 35 van de codificatie betreffende het secundair onderwijs, en ... en de bijdrageregeling bedoeld in artikel 27bis en 27ter, § 1, van het decreet Basisonderwijs van 25 februari 1997;

2° de bepalingen van artikel 51 van het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997, van artikel 7 tot en met artikel 10 van de codificatie betreffende het secundair onderwijs, van artikel 14bis van het decreet van 1 december 1998 betreffende de centra voor leerlingenbegeleiding, van artikel II.48 tot en met II.52 van deze codificatie en van artikelen 120 tot en met 125 van het decreet van 15 juni 2007 betreffende het volwassenenonderwijs;

3° de niet-naleving van de bepalingen omtrent de bevoegdheden en de besluitvormingsprocedures bedoeld in artikel 18 tot en met 22 van het decreet van 2 april 2004 betreffende participatie op school en de Vlaamse Onderwijsraad.

Art. VII.6. De Commissie kan vragen van belanghebbenden behandelen over de aangelegenheden bedoeld in artikel VII.5, eerste lid.

** Codex Secundair Onderwijs.*

Art. 35. In het door de Vlaamse Gemeenschap gefinancierd of gesubsidieerd voltijds secundair onderwijs en deeltijds beroepssecundair onderwijs kan geen direct of indirect

inschrijvingsgeld worden gevraagd.

Na overleg binnen de participatieraad of de schoolraad bepalen de schoolbesturen de lijst van bijdragen die aan de ouders of aan de meerderjarige leerlingen kunnen worden gevraagd, evenals de afwijkingen die op deze bijdrageregeling worden toegekend. Deze regeling wordt door middel van het school- of centrumreglement aan de ouders of aan de personen die de minderjarige leerling in rechte of in feite onder hun bewaring hebben, dan wel aan de meerderjarige leerling meegedeeld.

Art. 36. De kosten van het onderwijs, verstrekt in scholen en centra of afdelingen voor onderwijs, tot stand gebracht door openbare of private personen, vallen ten laste van de schoolbesturen.

Aan de gefinancierde of gesubsidieerde scholen en die aan de bij de decreet en uitvoeringsbesluiten gestelde voorwaarden voldoen, verleent de Vlaamse Gemeenschap salarissen, salaristoelagen en werkingsbudget.

Art. 37. Jaarlijks wordt een forfaitair werkingsbudget verleend om de kosten te dekken die verbonden zijn aan de werking en de uitrusting van de school, aan het kosteloos verstrekken van leerboeken en schoolbehoeften aan de leerplichtige leerlingen en aan de uitgaven voor de financiering van de investeringen.

Art. 111.

§ 1. Elk schoolbestuur maakt voor elk van zijn scholen een schoolreglement op waarin de rechten en plichten van elke leerling worden vastgelegd.

...

§ 1bis. Het school- of centrumbestuur informeert de betrokken personen over het school- of centrumreglement voorafgaand aan de inschrijving van de leerling en bij elke wijziging.

Daarbij moeten volgende principes in acht worden genomen :

1° voorafgaand aan een inschrijving wordt het school- of centrumreglement schriftelijk of via elektronische drager aangeboden en verklaren de betrokken personen zich er schriftelijk mee akkoord;

2° bij elke wijziging van het school- of centrumreglement informeert het school- of centrumbestuur de betrokken personen schriftelijk of via elektronische drager over die wijziging en de betrokken personen geven opnieuw schriftelijk akkoord. Indien de betrokken personen zich met de wijziging niet akkoord verklaren, dan wordt aan de inschrijving van de leerling een einde gesteld op 31 augustus van het lopende schooljaar;

3° ...

4° een wijziging van het school- of centrumreglement kan ten vroegste uitwerking hebben in het daaropvolgende schooljaar, tenzij die wijziging het rechtstreekse gevolg is van nieuwe regelgeving.

Art. 112.

In het school- of centrumreglement moeten, voor zover van toepassing, minimaal de volgende onderdelen worden opgenomen :

...

6° de financiële bijdrageregeling voor de betrokken personen, de mogelijke afwijkingen en de contactpersoon binnen de school, het centrum voor deeltijds beroepssecundair onderwijs of het centrum voor vorming van zelfstandigen en kleine en middelgrote ondernemingen voor vragen of opmerkingen dienaangaande;

...

** Decreet van 2 april 2004 betreffende participatie op school en de Vlaamse Onderwijsraad*
Artikel 21

Het schoolbestuur of zijn gemandateerde legt ieder ontwerp van beslissing voor overleg aan de schoolraad voor als dat betrekking heeft op :

...

7° het opstellen of wijzigen van de volgende regelingen :

a) het schoolreglement; ...

Artikel 22

Het schoolbestuur informeert tijdig de schoolraad over de geplande beslissingen die voor overleg zullen worden voorgelegd. Op basis daarvan bepaalt de raad zijn overlegagenda. Een schoolraad kan afzien van het recht op overleg. Het overleg heeft plaats in een gezamenlijke vergadering van het schoolbestuur of zijn gemandateerde en de schoolraad.

Het overleg leidt tot een verslag waarin alle standpunten worden opgenomen. Het schoolbestuur of zijn gemandateerde neemt een gemotiveerde eindbeslissing na het overleg of na de onderhandeling zoals bepaald in artikel 30 en brengt de schoolraad in kennis van de beslissing.

Indien een schoolbestuur een overleg vraagt over een ontwerp van beslissing die de schoolorganisatie en de eigenheid van de school fundamenteel verandert, dan moeten de leden van de schoolraad eerst de geleding die ze vertegenwoordigen informeren én raadplegen zoals voorzien in artikel 15.

Wanneer een overleg niet plaatsvindt binnen een termijn van eenentwintig kalenderdagen, die ingaat de dag nadat een geplande beslissing voor overleg wordt voorgelegd, wordt het overleg geacht te hebben plaatsgevonden.

** Omzendbrief SO 78 van 27 november 2001 betreffende zorgvuldig bestuur in het secundair onderwijs.*

5.2. Bevoegdheid

De Commissie is van oordeel dat zij bevoegd is rekening houdende met de aangebrachte feiten en de geldende regelgeving.

5.3. Advies

5.3.1. Kosteloosheid. Algemeen.

De grondwet waarborgt de kosteloze toegang tot het leerplichtonderwijs. Uit de grondwet en de regelgeving secundair onderwijs volgt dat er in het door de Gemeenschap gefinancierde of gesubsidieerde secundair onderwijs geen direct of indirect inschrijvingsgeld kan worden gevraagd. Dit wordt bevestigd door het Arbitragehof (thans: het Grondwettelijk Hof) in zijn arrest nr. 28/92 van 2 april 1992. De regel van de kosteloze toegang tot het onderwijs impliceert dat de basiskosten voor het verstrekken van onderwijs ten laste vallen van de publieke of private personen die het initiatief nemen om onderwijs aan te bieden. Zij kunnen daarvoor wel door de gemeenschap gefinancierd of gesubsidieerd worden (cf. art. 36 Codex Secundair Onderwijs).

De regel van de kosteloze toegang houdt geen recht op volledige kosteloosheid van het secundair onderwijs in. In genoemd arrest blijkt dat in de huidige stand van de regelgeving op het niveau van het secundair onderwijs de scholen van de ouders en de meerderjarige leerlingen wel een bijdrage kunnen vragen voor didactisch materiaal en voor bepaalde activiteiten en vormen van dienstverlening. Uitgesloten zijn evenwel kosten die behoren tot de basiskosten voor de organisatie van hedendaags onderwijs en een onderdeel vormen van de openbare dienstverlening van elke door de overheid gefinancierde of gesubsidieerde onderwijsinstelling.

Voor goederen en diensten waarvoor een bijdrage kan worden gevraagd mag niet meer worden aangerekend dan de kosten van de geleverde goederen of prestaties. Deze kosten moeten kunnen worden verantwoord, onder meer vanuit de eigenheid van de doelgroepen in het secundair onderwijs. De gevraagde bijdragen moeten het kenmerk behouden van een kostprijs. Dat veronderstelt enerzijds dat het gaat om door de school effectief gemaakte kosten en anderzijds dat het goederen of diensten betreft die de betrokken leerling effectief heeft ontvangen.

Er moet een lijst worden opgesteld van de bijdragen die van de ouders kunnen gevraagd worden. Deze lijst moet voor overleg aan de schoolraad worden voorgelegd en bij inschrijving of voor de start van het schooljaar via het schoolreglement aan de ouders worden meegedeeld. De bijdrageregeling kan uiteraard geen uitgavenposten bevatten die ten laste vallen van de werkingsmiddelen van de school.

5.3.2. Kostenbeperking in het secundair onderwijs. Kostenraming en ouderinformatie.

Het secundair onderwijs mag dan niet verplicht kosteloos zijn, dit belet niet dat “passende maatregelen voor het invoeren van gratis onderwijs” voor dat onderwijsniveau behoren tot de doelstellingen van het Kinderrechtenverdrag (art. 28, § 1, b). Met haar beleid voor kostenbeperking en bevordering van gelijke kansen wil de Vlaamse Gemeenschap genoemde doelstelling van het kinderrechtenverdrag invulling geven. Het komt elke inrichtende macht toe om zich met passende maatregelen in dit gemeenschappelijk beleid in te schrijven.

Een eerste stap in de ontwikkeling van een beleid van kostenbeperking ligt op het niveau van informatie en inspraak. Zo is decretaal voorgeschreven dat de lijst van de voor de ouders te verwachten geldelijke bijdragen voor overleg aan de schoolraad voorgelegd worden. De regelgeving waarborgt daarmee het recht van inspraak bij het beoordelen van de noodzaak of het verantwoorde karakter van bepaalde kosten en het vaststellen van de hoogte daarvan. Van dit overleg kan gebruik worden gemaakt om op school een beleid en een cultuur van kostenbeperking uit te werken en te stimuleren. Het komt de schoolraad toe om aan de achterban van de schoolraad passende informatie te verstrekken over het gevoerde overleg en het daaruit voortkomend beleid.

De bijdrageregeling wordt in het schoolreglement opgenomen. De bijdrageregeling kan uiteraard geen uitgavenposten bevatten die ten laste vallen van de instelling. Verder moet, om aan de betrachtingen van de decreetgever en de noden van de ouders te voldoen, de bijdrageregeling volledig zijn en zo nauwkeurig als bij de aanvang van het schooljaar mogelijk is. Alle redelijkerwijze te verwachten bijdragen moeten worden vermeld. Een goede regeling zal ook transparant zijn opgesteld. Dat veronderstelt onder meer dat een duidelijk onderscheid wordt gemaakt tussen verplichte en facultatieve bijdragen en de activiteiten die daar onder horen.5.3.2.

5.3.3. Toepassing.

5.3.3.1. De Commissie heeft eerder in de adviezen CZB/V/KSO/2016/379 en CZB/V/KSO/2016/359 omtrent het platform ‘Academic Software’ aangenomen dat het softwarepakket, voor zover het geen software bevat die tot de basisuitrusting van elke school behoort, als geïndividualiseerd werkmiddel kan worden aangeboden waarvan de kostprijs aan de leerlingen kan worden aangerekend. Intekenen op het platform moet steeds op vrijwillige

basis gebeuren. Wanneer de school zou voorschrijven dat leerlingen verplicht over het softwarepakket moeten beschikken, moet men de vrijheid hebben om het op eigen initiatief langs een andere weg aan te schaffen.

Het aanbod van het softwarepakket in de school kon volgens de Commissie worden beoordeeld als een vorm van dienstverlening verwant met het ter beschikking stellen van verplichte leermiddelen.

5.3.3.2. De Commissie bevestigt het principe dat de keuze voor een bepaald pedagogisch project en de daarmee samenhangende leermiddelen behoort tot de autonomie en pedagogische vrijheid van het schoolbestuur (zie o.a. CZB/V/KSO/2016/374; CZB/KL/KSO/2012/311; CZB/V/KSO/2012/307). Hieruit volgt in beginsel dat de school kan bepalen dat een welbepaald softwarepakket voor haar een verantwoord leermiddel uitmaakt met het oog op de realisatie van de leerplandoelstellingen en zij de ouders kan vragen dit pakket aan te schaffen. Over die keuze op zich kan de Commissie zich niet uitspreken.

5.3.3.3. In voorliggend dossier wordt evenwel de vraag gesteld of de school de ouders kan verplichten om – via het langs de school aangeboden ‘Academic Software’ platform dan wel via een andere weg – een bepaald softwarepakket aan te schaffen, nu dat pakket exclusief bestemd is voor thuisgebruik.

De school heeft aangegeven waarom zij heeft beslist voor schoolgerelateerde taken thuis het gebruik van dezelfde software als op school verplicht te stellen. Zij verantwoordt dit onder meer door erop te wijzen dat dit de leerling toelaat voor het vak informatica de leerstof te verwerken en examens voor te bereiden en dat de leerling deze software nodig heeft om taken voor algemene vakken te maken, waarbij immers de huisstijl van de school en bepaalde sjablonen moeten worden aangehouden. De school meent dat zij in het kader van haar pedagogisch project, de autonomie en de pedagogische vrijheid heeft om het verplichte thuisgebruik van een bepaald softwarepakket op te leggen.

5.3.3.4. Voor de Commissie is het evident dat het pedagogisch project van de school meer kan behelzen dan enkel de activiteiten tijdens de lessen in de klas en dat in dat project ook plaats kan zijn voor taken die de leerling zelfstandig thuis dient uit te voeren. Deze taken maken dan inherent deel uit van het leerproces. Het staat ook niet meer ter discussie dat de leerlingen kan gevraagd worden voor dergelijke opdrachten gebruik te maken van een computer.

In het voorliggende dossier heeft de school aangegeven dat de leerlingen voor verschillende vakken huistaken dienen te maken waarbij het resultaat moet worden gepresenteerd in een document opgemaakt binnen één van de Microsoft Office programma’s en waarbij de huisstijl van de school en bepaalde sjablonen moeten worden aangehouden. Zoals de school de zaken voorstelt, kan voor de Commissie worden aangenomen dat het pedagogisch project van de school zich uitstrekt tot de opdrachten die de leerlingen thuis dienen te verrichten, wat de bevoegdheid impliceert om te bepalen welke leermiddelen daarbij dienen gehanteerd te worden. De Commissie volgt de school dan ook waar zij stelt dat zij de pedagogische vrijheid heeft om het thuisgebruik van een bepaald softwarepakket voor schoolgerelateerde taken als verplicht leermiddel op te leggen. Onder meer vanuit het oogpunt van de begeleidende leerkracht, komt het de Commissie ook niet onredelijk voor te stellen dat het gebruik van een uniform softwarepakket een vlotte schoolwerking ten goede komt.

5.3.3.5. Het opleggen van de verplichting om voor thuisgebruik te beschikken over het voorgeschreven softwarepakket en het doorrekenen van de kostprijs daarvan, veronderstelt dat de school de daartoe geëigende procedure volgt. Dit betekent dat die kost in de bijdrageregeling van het schoolreglement moet worden opgenomen en dat hierover

voorafgaand overlegd is in de schoolraad. In voorliggend dossier blijkt aan beide voorwaarden voldaan te zijn. Bovendien geldt zoals eerder gesteld dat gevraagde bijdragen steeds het kenmerk moeten behouden van een kostprijs.

5.3.3.6. De Commissie brengt in herinnering dat intekenen op het ‘Academic Software’ platform steeds op vrijwillige basis moet gebeuren. Men moet steeds de vrijheid hebben om het softwarepakket op eigen initiatief langs een andere weg aan te schaffen.

In voorliggend dossier blijkt men slechts vrijgesteld te worden van de verplichting tot intekenen op het ‘Academic Software’ platform indien met betrekking tot de vereiste software een geldig aankoopbewijs kan worden voorgelegd. De Commissie meent dat met dergelijke bijkomende voorwaarde afbreuk wordt gedaan aan het principe van de vrijwilligheid bij de aankoop van aangeboden werkmiddelen. De school stelt dat het opvragen van het aankoopbewijs gebeurt op vraag van de leverancier van het softwarepakket. De Commissie ziet evenwel niet in om welke reden deze leverancier over die informatie zou moeten beschikken. In dit verband roept de Commissie de school op een zuivere scheiding te bewaken met de commerciële activiteiten van de leverancier, waarin de school zich niet als partner kan laten inschakelen. Daarbij brengt de Commissie volledigheidshalve in herinnering dat wat de school contractueel overeenkomt met de betrokken firma enkel de school kan verbinden en het kostenbeleid van de school naar leerlingen toe daar in principe los van staat.

5.3.4. De Commissie komt tot volgend advies:

In het kader van haar pedagogisch project, kan de school een bepaald softwarepakket voor thuisgebruik als verplicht leermiddel voorschrijven.

Brussel, 4 december 2017

Frederik Stevens
Waarnemend Secretaris

Bengt Verbeeck
Voorzitter